

KNJIŽNIČNE EVIDENCE IN NJIHOVA UPORABA: NA PRIMERU ROČNO IZVEDENE INVENTURE V NARODNI IN UNIVERZITETNI KNJIŽNICI

Library Catalogues and Their Usage: a Case Study of Manual Stocktaking at the National and University Library of Slovenia

Tereza Poličnik-Čermelj, Tamara Lekić, Polona Gorkič

Oddano 3. 11. 2014 – Sprejeto: 10. 12. 2014

1.01 Izvirni znanstveni članek

1.01 Original scientific paper

UDK 025.8:027.54(497.4Ljubljana)

Izvleček

Knjižnična inventura je postopek, ki ga knjižnice uporabljajo, ko ugotavljajo, ali se stanje knjižničnega fonda ujema s stanjem v knjižničnih evidencah. V članku so predstavljene knjižnične evidence, pomembne za ročno izvedbo inventure, ki je potekala v Narodni in univerzitetni knjižnici v letih 2010–2014. Opisane evidence pomagajo pri uspešni izvedbi inventure v zaprtem skladišču, kjer je gradivo postavljeno po sistemu tekočega številčenja (*numerus currens*). Izvzete so evidence posebnih zbirk, ki imajo drugačen sistem vodenja zbirke in postavitve gradiva. Prikazani so tudi bibliografski zapisi, ki so nastali v začetni fazi sistema COBISS in kasneje z retrospektivno konverzijo, saj otežujejo analizo inventure. Zaradi razvoja sistema COBISS je razumevanje starih bibliografskih zapisov pomembno za kvalitetno izvedbo inventure in tudi za dajanje informacij o gradivu, ki ni obdelano po zadnjih bibliografskih standardih. Prikaz temeljnih knjižničnih evidenc in časovni pregled bibliografskih zapisov sta lahko v pomoč vsem velikim knjižnicam, ki še nimajo vsega gradiva v sistemu COBISS, predvsem pa Narodni in univerzitetni knjižnici pri nadaljnji izvedbi inventure.

Ključne besede: inventura, revizija, knjižnične evidence, retrospektivna konverzija, COBISS, obdelava gradiva

Abstract

Stocktaking is a process carried out by libraries in order to assess whether the state of their collections matches the catalogues. This paper presents the catalogues relevant for carrying out the manual stocktaking which took place at the National and University Library in the years 2010–2014. Only those catalogues are outlined which assist in the successful completion of stocktaking in closed stacks, where the materials are arranged by running number (*numerus currens*). The catalogues of special collections are not included since special collections employ different systems of collection management and shelf arrangement. The paper also presents bibliographic records that were created in the early days of the COBISS system and those incorporated by subsequent retrospective conversion, as they tend to slow down the progress of stocktaking analysis. As the COBISS system has evolved over time, the understanding of old bibliographic records is crucial to high-quality implementation of stocktaking and also in providing information regarding the materials that have not yet been processed according to the latest bibliographic standards. An overview of the most important catalogues and the development of bibliographic records through time can be of great use to all larger libraries that have not yet recorded all the materials in the COBISS system, and it will be of special use for further implementation of stocktaking at the National and University Library.

Keywords: *stocktaking, stock revision, catalogues, retrospective conversion, COBISS, processing of library materials*

1 Uvod

Narodna in univerzitetna knjižnica (dalje NUK) je največja knjižnica v Sloveniji, zato je pomembno, da ima zanesljive podatke o svojem knjižničnem fondu. Ključno je, da so knjižnične evidence usklajene z dejanskim stanjem fonda. Tu nastopi postopek inventure, ki morebitne napake zazna in odpravi. Na ta način se dolgoročno olajša delo vsem zaposlenim in izboljša podoba knjižnice v očeh uporabnikov.

Inventura je lahko izvedena avtomatsko (avtomatizirana inventura) ali ročno (klasična inventura) (Žaucer, 1996, str. 92–93). Za gradivo, ki je ustrezno računalniško obdelano, knjižnica uporablja programe za avtomatsko izvajanje inventure (Kovačič, 2012; Nemec-Pečjak, 1996; Škrlić, 2012).

Za gradivo, ki ni ustrezno opremljeno (nima črtne kode) ali ki še ni zavedeno v računalniškem katalogu, ni mogoče izvesti inventure z uporabo čitalnika črtnih kod ali na podlagi računalniškega kataloga in se inventura opravlja ročno. Prav tako se inventura opravlja ročno, kadar bi bila obdelava in opremljanje gradiva časovno preveč zamudna,

da bi lahko potekala kot predpriprava na inventuro. Ročna izvedba inventure pomeni, da se gradivo v skladišču najprej popiše na podlagi seznama signatur. Seznam se nato v procesu analize primerja z ročno vodenimi knjižničnimi evidencami. Hkrati se dopolnjuje tudi računalniški katalog, ki ga uporabniki pri iskanju gradiva najbolj uporabljajo.

Pri klasični obdelavi knjižničnega gradiva je bil prvi korak po prihodu gradiva v NUK inventarizacija. Sledili so: postopek signiranja, ločena opisna katalogizacija in vsebinska obdelava, tehnična oprema, postavitve gradiva v skladišče, vpis v signaturno knjigo in vlaganje kataložnih listkov v kataloge. Sama organizacija obdelave gradiva se s prehodom NUK-a na računalniško obdelavo na začetku ni dosti spremenila, saj je bila v vsem preslikava klasične obdelave. Postopek obdelave pa se je z leti razvijal skladno s sistemom COBISS v okviru formata UNIMARC, programskih orodij in informacijsko-tehnoloških posodobitev. Obenem se je spreminjal glede na potrebe knjižnic in pravila, ki veljajo v mednarodnem bibliotekarskem svetu.

Pri postopku obdelave knjižničnega gradiva v NUK-u pa so nastajale različne knjižnične evidence, ki so podrobneje opisane v nadaljevanju, in sicer:

- inventarne knjige;
- signaturne beležke;
- signaturne knjige;
- matični katalog;
- interni katalogi;
- javni abecedni imenski katalog;
- evidence izposojenega gradiva;
- računalniški katalog.

Članek je osredotočen predvsem na ročno vodene evidence, njihovo uporabo in deleže preverb pri analizi inventure. Hkrati ponuja pregled starih zapisov v računalniškem katalogu in zapisov, ki so nastali kasneje z retrospektivno konverzijo. Ti zapisi predstavljajo veliko večino gradiva, ki ga je zajela inventura, opravljena v NUK-u v letih 2010–2014. V članku so prikazane tudi terminološke zagate pri uporabi terminov inventura in revizija.

2 Terminologija

Ob poskusu definiranja inventure se kaj hitro pojavi tudi izraz revizija. Čeprav se pojma uporabljata ločeno in so med njima pomenske razlike, se vendar delno prekrivata. Za lažje razumevanje problematike in morda kot podlaga nadaljnji diskusiji so v nadaljevanju navedena različna pojmovanja in razlage tako inventure kot revizije.

Bibliotekarski terminološki slovar inventuro definira kot »sistematično popisovanje knjižničnega gradiva na določen dan z ugotavljanjem razlik v primerjavi s stanjem v knjižničnih evidencah, tj. v inventarni knjigi, katalogu, evidenci izposojenega gradiva«. Kot sinonima predlaga popis knjižničnega fonda in popis knjižnične zbirke. Revizijo opredeli kot »sistematičen pregled knjižničnega fonda zaradi ugotavljanja njegove popolnosti, poškodovanosti«. Kot sinonim bi se lahko uporabljal izraz preverjanje fonda (Kanič et al., 2009, str. 124, 284).

V *Zakonu o računovodstvu* (1999) se izraz inventura pojavi kot zakonsko predpisani popis stanja sredstev, ki se praviloma izvaja enkrat na leto glede na stanje 31. decembra. Izjemoma se lahko izvaja tudi redkeje, vendar med dvema zaporednima popisoma ne sme preteči več kot pet let. Popis se lahko opravi tudi med letom (npr. ob statusnih spremembah).

Izraz inventura se prav tako uporablja za postopek ob koncu leta, ki mu sledi izredni odpis knjižničnega gradiva. »Inventura knjižničnega gradiva je popisovanje gradiva na določen dan in primerjanje s stanjem v knjižničnih seznamih. Razlog za inventuro je uskladitev kataložnih evidenc z dejanskim stanjem knjižnične zbirke.« Za inventurni popis gradiva so koristni predvsem seznam gradiva po signaturah, ki se jih pripravi na podlagi računalniškega izpisa (Češnovar, 2001, str. 11, 17, 25).

V kratkem prispevku v *Obvestilih Republiške matične službe* se pojavi izraz inventurni popis. Ta je lahko redni ali izredni, popolni ali delni. Kontrolo inventurnega popisa vodi inventurna komisija. Delo se opravlja po naslednjem postopku: številko inventurnega vpisa enote gradiva v inventarni knjigi se primerja z inventurno številko enote, ki je predmet kontrole. Oba vpisa se morata ujemati. Gradivo, ki je v času kontrole izposojeno, se kontrolira prek knjižnih izposojevalnih listkov ali po ustreznih zadolžnicah. Ob inventurni kontroli se popišejo spremembe v zvezi z enoto kontroliranega gradiva, npr. kadar je enota izgubljena, izrabljena, v knjigovoznici ali kako drugače odtujena. Po končanem postopku se ugotovljene spremembe vpišejo v inventarno knjigo (Korže-Strajnar, 1983, str. 27–31).

Po drugi strani je v *Osnovah knjižničarstva* govora o reviziji knjižnega fonda. Knjižnice s sistemom zaprtih skladišč naj bi jo izvajale na vsakih deset let. Postopek naj bi potekal tako, da se v knjižnem skladišču s pomočjo signaturnega kataloga preverja signatura za signaturo. Ugotavlja se, ali si publikacije na polici sledijo v pravilnem zaporedju in z vsemi svojimi izvodi. Če na zasedeni signaturi ni najti ne knjige ne potrdila o izposoji (začasni ali trajni), se signaturo zapiše na seznam pogrešanih publikacij. Za signaturo, ki ob koncu revizije ostanejo na seznamu, se mora ugotoviti ali vsaj poskušati

ugotoviti, kaj se je s publikacijami zgodilo. Lahko se jih predlaga tudi za odpis (Banič et al., 1987, str. 128).

Na prvi pogled se zdi, da se pomen besede revizija v ničemer ne razlikuje od pomena inventure. Vseeno pa se je v slovenskem prostoru udomačil izraz inventura. Ta pomeni »popisovanje gradiva na določen dan in ugotavljanje razlik v primerjavi s stanjem gradiva po knjižničnih seznamih (inventarni knjigi, katalogu, seznamu izposojenega gradiva, seznamu gradiva v vezavi itd.)« (Žaucer, 1996, str. 90). Od knjižničnih evidenc se omenjajo: seznam gradiva po signaturah (Češnovar, 2001, str. 25), inventarna knjiga in evidence izposoje (Korže-Strajnar, 1983, str. 30) ter signaturni katalog (Banič et al., 1987, str. 128).

Kljub uveljavljeni rabi izraza inventura pa je mogoče najti primere vzporedne rabe obeh izrazov. »V manjših knjižnicah¹ lahko revizijo celotne knjižnične zbirke izvaja-
mo letno ob inventuri, večje knjižnice pa naj bi vsako leto pregledale vsaj del fonda« (Kodrič-Dačić, 2007, str. 111). Pri tem je revizija fondov »sistematično in periodično pre-
verjanje inventariziranega gradiva s stanjem v skladiščih« (Kodrič-Dačić, 2012, str. 32), medtem ko je inventura popis osnovnih sredstev. Inventuro mora knjižnica opraviti vsako leto skladno z računovodskimi zahtevami. Na podlagi tega se izdela letno inven-
turno poročilo o knjižničnem gradivu, v katerem sta popisana obseg in prirast zbirke ter je ocenjena vrednost gradiva (Kodrič-Dačić, 2007, str. 109).

Prvotna misel članka je bila, da inventura pomeni letni popis knjižničnega fonda za pot-
rebe računovodstva in prikaza prirasta gradiva glede na inventarno knjigo. Poudarek
je zgolj na evidentiranju gradiva in oceni ekonomske vrednosti fonda (kvantitativna
obravnavo). Revizija je širši pojem in obsega celoten pregled knjižničnega fonda, ki
ima za sabo tudi kvalitativno vrednost. Je dolgotrajnejša in se izvaja na daljša obdobja
ali po potrebi (npr. ob selitvah). Tako naj bi revizija na podlagi poglobljenih analiz
ugotavljala celovito stanje zbirke glede na starost in/ali zastarelost, poškodovanost ter
primernost glede na potrebe uporabnikov. Rezultat knjižnične revizije naj bi bila ugo-
tovitev kakovosti knjižnične zbirke glede na pričakovanja in potrebe knjižnice.

Slovenske strokovne literature, ki bi obravnavala bodisi inventuro bodisi revizijo,
je malo. Večina avtorjev daje prednost izrazu inventura ali uporablja izraz revizija za

¹ Hrvaški *Pravilnik o reviziji i otpisu knjižnične građe* (2002) knjižnicam, ki imajo do 10.000 enot, revizijo predpisuje vsaka štiri leta, do 50.000 enot vsakih šest let, do 100.000 enot vsakih osem let, do 500.000 enot vsakih dvanajst let in za več kot 500.000 enot kontinuirano revizijo za celotno zbirko v dvajsetih letih. Srbski pravilnik pa knjižnicam do 50.000 enot revizijo predpisuje na tri leta, do 150.000 enot na štiri leta, do 300.000 enot na pet let, več kot 300.000 enot na deset let, za štiri srbske največje knjižnice pa predvideva revizijo 10 % zbirke letno (Pravilnik o inventarisanju..., 2013).

postopek, ki ga drugi imenujejo inventura (Banič et al., 1987, str. 128). Od obravnavanih virov le Kodrič-Dačić (2007, str. 111) uporablja izraz revizija v pomenu, ki se jasno razlikuje od inventure. V članku se dosledno uporablja izraz inventura, ki je bolj skladen s trenutno prevladujočo terminologijo v slovenskem prostoru.

2.1 Terminologija v tuji literaturi

Hrvaška in Srbija imata revizijo predpisano, medtem ko je inventura omejena zgolj na knjigovodski del (Pravilnik o inventarisanju, 2013; Pravilnik o reviziji, 2002). Revizija se izvaja z namenom, da knjižnica preveri, ali so vse publikacije na mestu, ali so poškodovane in ali imajo ustrezen zapis (Tadić, 1994).

Tudi v nekaterih tujih jezikih je mogoče zaslediti obe definiciji. Tako se v nemškem izrazoslovju uporablja izraz *Inventur* kot popis zaloge v knjigovodskem smislu in *Revision* v smislu pregledovanja stanja (Ewert in Umstätter, 1997, str. 94–96). V angleškem izrazoslovju je za inventuro mogoče najti izraze *inventory* (Kanič, 2002; Reitz, 2014), *checking* in *stocktaking*, za revizijo pa *examination of the bookstock* in *revise*. Izraz *stock revision* se uporablja tako za revizijo kot za inventuro. Izraz *stock control* se nedoločno prevaja kot preverjanje fonda oziroma zbirke (Kanič, 2002). Drugi izrazi so lahko še *stock verification*, *stock checking*, *stock inspection* in *inventory taking* (Dhiman, 2000, str. 3).

3 Knjižnične evidence na primerih NUK-a

Knjižnične evidence obsegajo temeljne podatke o knjižničnem gradivu, ki ga hrani knjižnica. Ponujajo veliko pomembnih podatkov o gradivu, zato igrajo pomembno vlogo pri ročni izvedbi inventure.

3.1 Inventarna knjiga

Inventarna knjiga je zaporedni seznam gradiva, ki ga je knjižnica prejela v določenem časovnem obdobju (Kodrič-Dačić, 2007; Poličnik-Čermelj, 1994). S pomočjo inventarne številke lahko knjižnica identificira posamezno inventarno enoto.² V NUK-u vodijo več inventarnih knjig za različne vrste gradiva. Obstajajo inventarne knjige za monografske publikacije in rokopisno gradivo (od leta 1946³), serijske publikacije, kartografsko,

² Podrobneje o inventarizaciji: Poličnik-Čermelj, T. (1992).

³ Pred tem letom so publikacije popisane v Accessions-Protokoll... 1835–1860, 1861–1890, 1891–1909, ki so urejeni po proveniencah, zato je podatke za potrebe inventure težko poiskati. Lažje jih je

slikovno in glasbeno gradivo (vse od leta 1948), posebno knjižnično gradivo⁴ (od leta 1999) in gradivo EU ter vladnih publikacij (od leta 2004).

Znotraj take delitve so se do leta 1994 vodile inventarne knjige še po načinih nabave: nakup, zamena, dar in obvezni izvod. Ponekod so bile razporejene tudi po vrstah gradiva (npr. za muzikalije, kasete itd.). NUK je vsako leto vodil tudi inventarne knjige za obvezni izvod iz nekdanjih jugoslovanskih republik in obeh avtonomnih pokrajin. Te so bile ločene za vsako republiko oziroma pokrajino.⁵ NUK je ločeno inventariziral tudi gradivo posebnih zbirk, ki so delovale samo določen čas. Sem spadajo: zbirka gradiva iz Federalnega zbirnega centra⁶ (dalje FZC), francoska zbirka, zbirka raziskovalnih nalog in zbirka avdiovizualnega gradiva.

Inventarna knjiga je še vedno temeljni dokument vsake knjižnice. Njena vrednost se izkaže prav pri inventuri. Inventarna knjiga nedvoumno pokaže, katero gradivo je prišlo v knjižnico in katero gradivo je bilo odpisano.

3.1.1 Kodiranje inventarnih števil

Knjižnice, ki so se vključile v sistem COBISS, so morale inventarne številke kodirati v devetmestno številčno oznako. Za NUK je to pomenilo velik izziv, saj je bilo treba številne inventarne številke dekodirati (gl. Preglednici 1–2). Večinoma so sestavljene iz posameznih lokacij in/ali začetnih črk načina nabave: N (nakup), Z (zamena), D (dar) in O (obvezni izvod). Poleg je navedeno še leto (v nekaterih primerih tudi mesec) in zaporedna številka.

Inventarne knjige za obvezni izvod so bile v letih 1977–1988 narejene kot abecedni sezname. Pripravljali so jih za pošiljke obveznih izvodov vsakih štirinajst dni ali enkrat na mesec v tekočem letu. Na ta način so združili pripravo seznamov in inventarizacijo. Podobno so ravnali pri seznamih pošiljk jugoslovanskih obveznih izvodov, kjer je nekaj

iskati v listkovnem katalogu, ki je rekonstrukcija požganega matičnega kataloga za signature od 1 do 42.000, in v signaturnih knjigah za obdobje 1926–1993 (Gspan-Prašelj in Kodrič-Dačić, 2001, str. 186). V prvih povojnih inventarnih knjigah je popisani letni prirast za vse vrste gradiva skupaj, z ustanovitvijo posebnih zbirk pa so te začele voditi lastne inventarne knjige.

⁴ Zbirka drobnega tiska in sive literature se je do leta 2009 imenovala Zbirka posebnega knjižničnega gradiva (PKG). Sem so uvrščali tudi jugoslovanske osnovnošolske učbenike, pobarvanke, jugoslovanske separate in podobno.

⁵ Le v prvih povojnih letih je bilo gradivo inventarizirano skupaj s slovenskim obveznim izvodom.

⁶ Okrog 400.000 nacionaliziranih knjig iz zasebnih knjižnic je po drugi svetovni vojni našlo mesto v NUK-u (Kodrič-Dačić, 2000, str. 55).

seznamov takih, ki povezujejo več mesecev skupaj. Kodiranje takšnih inventarnih števil je zapleteno (gl. Preglednico 1), zato lahko nastanejo pomote.

Preglednica 1: Šifrant kodiranja inventarnih števil (Navodila ..., 2001, str. 13). Legenda: L – leto, M – datum, T – zaporedna številka⁷

Inventarna knjiga	Inventarna številka	Primeri	Razrešeni primeri	Obdobje	Opomba
					V letu 1961 tudi N II, ki se mu doda 2 na peto mesto (1LLL2TTTT).
Nakup	1LLTTTTT	N 1/1991	199100001	1946–1994	
Zamena	2LLTTTTT	Z 310/1990	299000310	1946–1994	
Dar	3LLTTTTT	D 5/1983	398300005	1946–1994	
Obvezni izvod	0LLTTTTT	O 13/1990	099000013	1946–1976, 1983–1994	Do leta 1960 tudi jugoslavika.
Obvezni izvod	0LLMMTTT ⁷	O II/1–215/1982	098203215	1977–1982	
Srbija	5LLTTTTT	OS 3/1962	596200003	1961–1971	
Srbija – ožja	5LL0TTTT	OS 30/1973	597300030	1972–1976	
Srbija – ožja	5LLMM0TTT	OS IV/1–113/ 1977	577070113	1977–1987	
Kosovo	5LL8TTTT	OK 14/1973	597380014	1972–1976	
Kosovo	5LLMM8TTT	OK II/1–3/ 1980	580038003	1977–1987	
Vojvodina	5LL9TTTT	OV 373/1973	597390373	1972–1976	
Vojvodina	5LLMM9TTT	OV V/1–115/ 1977	579099115	1977–1987	
Hrvaška	6LLTTTTT	OH 14/1976	697600014	1961–1976	
Hrvaška	6LLMMTTT	OH II/1–114/ 1986	698603114	1977–1987	
Makedonija	7LLTTTTT	OM 109/1975	797500109	1961–1976	
Makedonija	7LLMMTTT	OM X/1–3/ 1987	798719003	1977–1988	
Bosna in Hercegovina	8LLTTTTT	OB 30/1975	897500030	1961–1976	
Bosna in Hercegovina	8LLMMTTT	OB XI/2–150/ 1985	898522150	1977–1988	
Črna gora	9LLTTTTT	OČ 29/1974	997400029	1961–1976	
Črna gora	9LLMMTTT	OČ III/2–118/ 1983	998306118	1977–1988	
Jugoslavika	4LLTTTTT	J 99000013	499000013	1988–1994	
FZC	3LL9TTTT	FZC 4978/ 1952	395294978	1951–1971	
Francoska zbirka	3LL7TTTT	FR 11/1940	394070011	1936–1980	Po letu 1980 vključene v redni fond.
Raziskovalne naloge	TTTTTTTTT	114	000000114	1959–1988	Po letu 1988 vključene v redni fond.

⁷ Če je v tekočem letu več kot 999 enot, potem se za leto uporabita samo dve mesti.

Preglednica 1 prikazuje način kodiranja inventarnih števil. V prvem stolpcu so našete inventarne knjige. Drugi stolpec vsebuje splošno obliko kodirane inventarne številke. Številka 6 na primer označuje obvezni izvod Hrvaške. Črke se nanašajo na: leto (L), mesec (M) in zaporedno številko (T). V tretjem stolpcu so podane inventarne številke, kot se pojavljajo na gradivu in v ročno vodenih knjižničnih evidencah. Inventarna številka OH II/1–114/1986 pomeni inventariziran obvezni izvod Hrvaške v prvi polovici februarja leta 1986, ki ima na seznamu zaporedno številko 114. V četrtem stolpcu je zapisana kodirana inventarna številka, kot se vpisuje v računalniški katalog. Inventarna številka OH II/1–114/1986 se kodira v obliko 6LLMMTTT. 6 označuje obvezni izvod Hrvaške. Za letnico se uporabijo tri mesta (986), mesec (prva polovica februarja) pa se prevede v kodo 03 (gl. Preglednico 2). Zaporedna številka (114) pride na zadnja tri mesta. Kodirana inventarna številka je 698603114. V petem stolpcu je navedeno obdobje, za katerega se uporablja posamezen način kodiranja. Npr. izbrani primer kodiranja obveznega izvoda Hrvaške se uporablja zgolj za obdobje od 1977. do 1987. Zadnji stolpec navaja izjeme in pojasnila, ki se lahko pojavijo pri kodiranju.

Preglednica 2: Kodiranje datumov v inventarnih knjigah – seznamih (Navodila, 2001, str. 14)

Mesec	Koda za mesec	Koda za 1. polovico meseca	Koda za 2. polovico meseca
Januar	I	01	02
Februar	II	03	04
Marec	III	05	06
April	IV	07	08
Maj	V	09	10
Junij	VI	11	12
Julij	VII	13	14
Avgust	VIII	15	16
September	IX	17	18
Oktober	X	19	20
November	XI	21	22
December	XII	23	24

Preglednica 2 prinaša način kodiranja datumov v inventarnih knjigah, ki jih sestavljajo sezname pošiljk obveznih izvodov. Mesec v letu je označen z rimsko številko (I–XII). Vsak mesec je razdeljen na polovici, torej je celo leto razdeljeno na 24 enot (1–24). Te so oštevilčene zaporedno. Vsaki enoti pripada dvomestna koda, npr. druga polovica šestega meseca (junija) je 12.

Dodatne nevšečnosti pri kodiranju je prinesla retrospektivna katalogizacija. Inventarne številke gradiva posebnih zbirk so imele iste začetne številke kot obvezni izvodi Jugoslavije (5, 6, 7, 8, 9). Zato so inventarne številke za jugoslaviko leta 1988 začeli kodirati drugače. Posledica je bila, da je imelo to gradivo za določeno časovno obdobje dve inventarni številki; staro s seznama in novo, ki je imela kompliciran ključ dekodiranja. Nova inventarna številka je bila ročno vodena v posebnem zvezku. V sezname so s svinčnikom včasih napisali rezervirano območje novih inventarnih števil, ne pa vedno. Stara inventarna številka se je vpisala v signaturno beležko in druge evidence (npr. katalog kontinuand), nova pa na hrbtno stran naslovne strani knjige, v računalniški katalog in včasih tudi v interne listkovne kataloge, vendar ne povsem dosledno.

Vse gradivo s seznamov prav tako ni bilo uvrščeno v glavno skladišče (npr. serijske publikacije in drobni tiski). Tako natisnjeno zaporedje števil na seznamu ni bilo več pravo. Pomagali so si tako, da so gradivo, namenjeno za glavno skladišče, ponovno oštevilčili in kakšno publikacijo tudi dopisali. Iz vseh naštetih razlogov je iskanje takšnih publikacij po evidencah velikokrat zamudno.

Kodiranje inventarnih števil s seznamov ni enoznačno. Če so zaporedne številke v okviru meseca ali leta prevelike, znotraj devetmestne inventarne številke lahko zmanjka mest. Npr. pri gradivu FZC-ja so zaporednemu številčenju v okviru inventarne številke namenjena štiri mesta (gl. Preglednico 1). To je dopustno, dokler je v letu inventariziranih do 9999 enot. Kar nekaj let pa je bilo število inventarnih enot petmestno in obstoječa devetmestna inventarna številka je bila prekratka za eno mesto. V tem primeru je bila številka 9, ki označuje FZC, izpuščena.⁸

Pri podvojenih inventarnih številkah, ki jih ni mogoče razrešiti drugače, in pri vnašanju starih zalog, ki v publikaciji nimajo napisane inventarne številke, NUK uporablja poseben števec. Ta se imenuje »stari fond« in za sabo nima »prave« inventarne knjige. Beleženje inventarnih opomb za tovrstno gradivo je za zdaj omejeno na sistem COBISS.

Težave predstavljajo tudi inventarne knjige v obliki kataložnih listkov.⁹ Ti so bili v svojem času praktični z vidika premičnosti in možnosti postavitve v različne kartoteke. Ko pa so se listki jemali iz predalov, so se nekateri pozabili vložiti nazaj ali so bili vloženi v

⁸ Inventarne knjige, ki imajo v letu več kot 9999 enot, so v obdobju ročno vodenih evidenc redke in se nanašajo samo na gradivo FZC-ja.

⁹ Listke so v NUK-u uporabljali za inventarno knjigo v obliki kataloga, za interni abecedni imenski katalog in za informacije o gradivu v Službi za izposajo gradiva v času njegove obdelave. Po končani obdelavi so uredniki vložili kataložne listke o gradivu in inventarni listek so lahko odstranili iz začasne kartoteke gradiva v obdelavi.

napačen predal. Ker so tanki, so bili kopirni listki pogosto tudi spregledani. Posledica je bila podvojena ali neporabljena inventarna številka v tekočem letu.

Včasih so se pri prepisovanju inventarnih številk pomešali načini nabave ali pa so se iste inventarne številke pripisovale različnim publikacijam. Kar nekaj tovrstnih napak so odkrile avtomatske kontrole pri računalniškem vnosu lokacijskih podatkov.

S stališča inventure je najpomembnejše, da je v inventarni knjigi mogoče poiskati publikacijo s pomočjo inventarne številke. Inventarna knjiga povezuje inventarno številko gradiva z avtorjem in/ali naslovom publikacije. Uporablja se, če so druge evidence pomanjkljive. Za potrebe statistike analize inventure 2010–2014 se je štela vsaka inventarna številka, ki je bila zaradi identifikacije gradiva preverjena v inventarni knjigi. Takih vpogledov je bilo 3583, kar znaša 2,3 odstotka vseh inventarnih enot gradiva.

3.2 Signaturna beležka

Signaturna beležka popisuje seznam signatur in njim pripadajočih inventarnih števil (Kodrič-Dačić, 2007). Zaradi postavitve gradiva po sistemu *numerus currens* signaturna beležka v NUK-u popisuje zgolj tekočo številko, ne vsebuje pa drugih elementov signature, npr. oznake podlokacije in številčenja v signaturi. Tekoča številka v NUK-u je zaporedna, razdelitev poteka po formatih. Za oktave, ki so najpogostejši format v knjižnici, je hkrati rezerviranih do 5000 števil, za kvarte 2000, pri večjih formatih pa le nekaj sto števil. Signaturne beležke se vodijo od signature 78.000 naprej.¹⁰

Izvod za izposajo in arhivski izvod sta v signaturni beležki dobila enako tekočo številko. Če je bila zaključena publikacija v več zvezkih pridobljena sočasno, je njihovo skupno število za določeno obdobje zabeleženo nad signaturo.

Pri opremi inventariziranih publikacij s signaturami se je pazilo, da so jih postavljali v vrsto s čim manjšim nihanjem v velikosti hrbtov. V skladišču, kjer bodo publikacije trajno hranjene, naj ne bi prihajalo do poškodb (Poličnik-Čermelj, 2010, str. 4).¹¹ Signaturne beležke so se tiskale vnaprej, inventarne številke pa so bile vanje pripisane naknadno. Vsaki tiskani signaturi je ročno pripisana vedno samo prva inventarna številka, tudi če na signaturi stoji publikacija v več zvezkih, knjižna zbirka ali serijska publikacija.

¹⁰ Prva beležka nima vpisanih inventarnih števil, pri nekaterih pa so številke slabo berljive.

¹¹ Z uvedbo avtomatskega dodeljevanja signatur po letu 1994 se je postavitve gradiva pospešila, z vidika hranjenja gradiva pa je to velika izguba. Razlike med velikostmi hrbtov sosednjih zvezkov so teoretično lahko tudi več kot 10 cm, kar je usodno za tanjše broširane zvezke. Ti nimajo opore, zato se lahko lomijo in so bolj izpostavljeni vplivom okolja.

Današnje signaturne beležke so v celoti tiskane. Signaturam in inventarnim številkam se je pridružil še naslov.

Pri nedoslednem beleženju sprememb signatur¹² se lahko pojavijo napake. Da bi bilo čim manj pomot, bi morala biti neveljavna inventarna številka v signaturni beležki prečrtana, nad njo pa napisana nova.

Za inventuro je signaturna beležka zelo uporabna. S seznama signatur, ki niso vnesene v računalniški katalog, in v primeru napačnih oziroma podvojenih signatur vodi do inventarnih knjig, v katerih so zapisani tudi bibliografski podatki. Med analizo inventure je bilo v signaturni beležki preverjenih 1677 (1,4 %) signatur.

3.3 Signaturna knjiga

Signaturna knjiga je zaporedje signatur, kot so postavljene v skladišču (Kodrič-Dačić, 2007, str. 109). V NUK-u so signaturne knjige pisali po drugi svetovni vojni in tečejo od signature 42.000¹³ (Gspan-Pašelj in Kodrič-Dačić, 2001, str. 186). Vanje so ročno vpisali publikacije potem, ko so bile že obdelane in postavljene v skladišče. Poleg signature je napisan skrajšani bibliografski opis enote oziroma kontinuande. Včasih so pripisali še druge podatke: provenienco (zlasti v primeru zapuščin ali darov iz FZC-ja), dvojnico (oznaka *d*), arhivski izvod (oznaka *a*), pri zaključenih kontinuantah pa še število zvezkov in datum, ki so ga napisali v spodnjo vrsto pod rubrikami.

V signaturni knjigi je vpisan samo skupni naslov štete zbirke ali kontinuande. Pomanjkljivost uporabe signaturne knjige pri inventuri je, da v primeru kontinuant ali knjižnih zbirk ne prinaša naslovov posameznih zvezkov. Signaturna knjiga je bila prvotno mišljena kot evidenca, na podlagi katere naj bi se izvajala analiza inventure. Ker pa se je tiskala samo do leta 1993 in ne popisuje posameznih zvezkov kontinuant, jo je pri inventuri zamenjal matični katalog. Kasneje se je izkazalo, da je signaturna knjiga koristna pri razreševanju podvojenih signatur in v primeru izgubljene signaturne beležke. V signaturni knjigi je bilo med analizo inventure preverjenih 262 (0,2 %) signatur.

¹² Signatura se spremeni, kadar je gradivo presignirano na drugo mesto v skladišču ali preusmerjeno v posebne zbirke, kjer dobi drugačno signaturo po sistemu postavitve gradiva v določeni zbirki.

¹³ Signature od 1 do 42.000 so bile rekonstruirane po požaru 1944 in jih hranijo v listkovnem katalogu (t. i. signaturnem katalogu).

3.4 Interni katalogi v SPKG-ju

Služba za pridobivanje knjižničnega gradiva (dalje SPKG) je do leta 1991 vodila dva ločena listkovna abecedna imenska kataloga inventariziranega gradiva, ki sta še vedno v uporabi:

- abecedni imenski katalog za obvezne izvode;
- skupni abecedni imenski katalog za nakupe, darove in zamene.

Listki vsebujejo normativno točko dostopa (značnico), skrajšani bibliografski opis, datum inventarizacije, dobavitelja in pri nakupih tudi ceno. Podatki o signaturah in inventarnih številkah so na kataložnih listkih le za osemdeseta leta prejšnjega stoletja, ko se je pojavila potreba po čim hitrejšem obveščanju uporabnikov o prejetem gradivu. Oba kataloga sta uporabna pri iskanju publikacij, ki so obtičale v obdelavi.

V SPKG-ju od leta 1948 uporabljajo tudi interni abecedni imenski katalog kontinuand. Katalog vsebuje osnovne bibliografske podatke zbirke ali publikacije v več zvezkih. Med drugim so vpisane signature in inventarne številke posameznih zvezkov. Tudi katalog za kontinuande je razdeljen, in sicer na abecedni imenski katalog za obvezni izvod slovenike in na katalog za druge načine pridobivanja publikacij ter obvezni izvod jugoslavike. Oba kataloga kontinuand sta uporabna za raziskovanje inventurnega primanjkljaja.

Leta 2005 so knjižne zbirke prenehali postavljati na isto tekočo številko. S prehodom na sistem COBISS3 so jih postopoma prenehali voditi v ročnih evidencah. Ostala je le kartoteka stalnih naročil (*standing order*) za nakupe in izbrane zamene. Njen glavni namen je reklamacija zvezkov. Uporabna je tudi za reševanje težav, ki nastanejo pri analizi inventure.

Omenjeni interni katalogi imajo največji pomen pri razreševanju podvojenih signatur. Pomembni so tudi za ugotavljanje točnega števila inventariziranih zvezkov v določeni zbirki. Še vedno so ključni pri analizi inventure, na kar kaže visoka številka vpogledov za posamezne zvezke: bilo je 6570 (4,2 %) inventarnih enot gradiva.

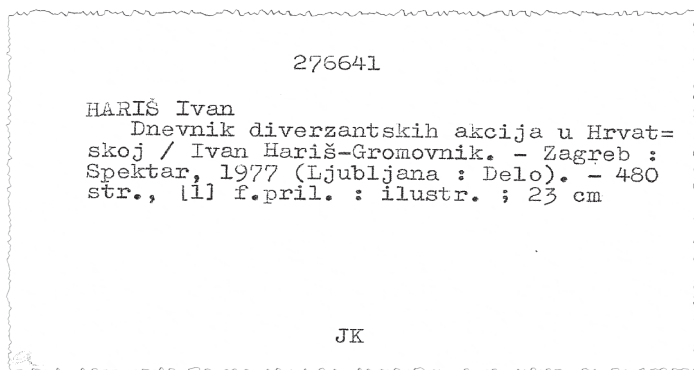

3.5 Matični katalog

Matični katalog knjižnice je navadno interni katalog, v katerem glavni vpisi vsebujejo tudi razporejevalni ključ (Kanič et al., 2009, str. 179). V matičnem katalogu NUK-a je popisano gradivo, ki stoji v glavnem ali dislociranem skladišču.¹⁴

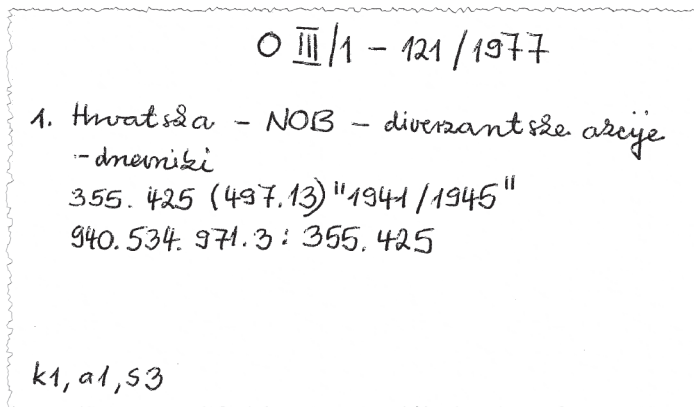
Stari matični katalog NUK-a za obdobje od 1830. do 1947. je urejen abecedno imensko (Kodrič-Dačić, 2001, str. 196). Sodobni, grajen po vojni, je do vključno leta 1992 urejen po signaturah. Po letu 1992 ponovno postane abecedni imenski. Zaključen je z letom 2013, ko je NUK prešel na tiskanje signaturne knjige (od signature 700.000 dalje). Še naprej se tiskajo le listki za kontinuanke, ki niso vpisane v signaturno knjigo.

Kataložni listki v matičnem katalogu (gl. Slike 1–2) vsebujejo podatke o signaturi, normativni točki dostopa (značnici), bibliografskem opisu, dodatnih vpisih in kazalkah ter inicialke katalogizatorjev. V levem kotu je pri gradivu, ki ima tudi arhivski izvod, pripisana črka *a*. Na hrbtni strani listka so ročno napisani naslednji podatki: inventarna številka, gesla, UDK vrstilci ter ključ za razmnoževanje listkov za kataloge. Listke, ki so bili vloženi v pravkar obdelane knjige, so v nekdanjem Tehničnem oddelku pretipkali in jih v tiskarni razmnožili za potrebe javnih katalogov ter za druge knjižnice. Te so na ta način prejemale informacije o novem gradivu na slovenskem tržišču. Uredniki javnih katalogov so listke vlagali tako v abecedni imenski katalog kot v stvarni katalog. Od leta 1988 so v uporabi standardni listki, tiskani iz računalniškega kataloga v sistemu COBISS.

Slika 1: Primer matičnega listka po standardu ISBD (vir: NUK, matični katalog)

¹⁴ Matični katalog ne vsebuje podatkov za gradivo iz posebnih zbirk, ker jih vodijo zbirke same v svojih katalogih.

Slika 2: Hrbtna stran matičnega listka (vir: NUK, matični katalog)

Po letu 1992 matični katalog ni več urejen po signaturah. Od tega leta ni več mogoča primerjava dejanskega stanja kontinuirano neposredno z matičnim katalogom. Kontinuirano lahko izhajajo več desetletij, zato ni vedno mogoče najti vseh podatkov na enem mestu. Za izvedbo inventure je treba na podlagi v skladišču preverjenega seznama signatur najprej poiskati zapis za kontinuirano v računalniškem katalogu. Nato sledi preverjanje po abecedi normativne točke dostopa (značnice) v matičnem katalogu. Zapleti nastopijo, ker v skladišču iz publikacij ni takoj razvidno, ali so že evidentirane v sistemu COBISS.¹⁵

Pri inventuri povzročajo težave tudi priloge. Priloge, ki so prispele v NUK do leta 1988, stojijo na isti signaturi kot osnovna publikacija, le da nimajo svoje inventarne številke (Poličnik-Čermelj, 1994, str. 14). Zavedene so zgolj v matičnem katalogu. To je eden od razlogov, zakaj je matični katalog ključen za inventuro: za zdaj je edina knjižnična evidenca, na podlagi katere je mogoče ugotoviti dejansko število inventarnih enot gradiva.

Lahko pa se zgodi, da v matičnem katalogu manjkajo kataložni listki. Razlogov za to je več: publikacije so še v obdelavi, uredniki katalogov listkov še niso dobili ali jih še niso vložili, listki niso bili nikoli napisani, nekateri pa so se izgubili. Včasih so listki v publikacijah, ki so bodisi že v skladišču bodisi še čakajo na opisno katalogizacijo ali vsebinsko obdelavo. Pri analizi inventure v letih 2010–2014 je bilo natisnjenih 1830 listkov za dopolnitev matičnega kataloga.

¹⁵ NUK bo lahko inventuro gradiva, pridobljenega po letu 1988, izvajal v programu za inventuro, ki ga omogoča sistem COBISS. Signaturna knjiga pa bo ostala poleg inventarne knjige edina tiskana evidenca za raziskovanje brisanih in spremenjenih zapisov.

Včasih z matičnega listka prav tako ni mogoče razbrati točnih podatkov o publikaciji. Bibliografski zapis lahko opisuje dejansko stanje v knjižnici ali pa je prevzet iz drugih jugoslovanskih nacionalnih knjižnic in kaže njihovo stanje.¹⁶

Pri analizi inventure v letih 2010–2014 so bili v matičnem katalogu preverjeni listki za naslednja območja signatur: 200.001–223.000, 228.024–231.650, 250.001–276.100, 280.001–330.000 in 332.341–350.000.

3.6 Katalog arhivskih izvodov

Arhivski izvod publikacije ima enako tekočo številko kot postavitveni izvod. Če se izvaja inventura gradiva, namenjenega izposoji, je za potrebe identifikacije publikacije včasih treba preveriti tudi arhivski izvod. Listkovni katalog arhivskih izvodov je urejen po signaturah in zajema gradivo, pridobljeno v letih 1940–1993 (Gspan-Prašelj in Kodrič-Dačić, 2001, str. 186).

Pri analizi inventure so bili med iskanjem založenih postavitvenih izvodov identificirani 203 arhivski izvodi. Publikacijam, ki so imele zapis v katalogu, so se pripisali podatke o zalogi.

3.7 Javni abecedni imenski katalog

Preverjanje v javnih katalogih NUK-a zahteva kar nekaj znanja. Razlog so spreminjajoče se katalogizacijske prakse in standardi za katalogizacijo.

Prvi javni abecedni imenski katalog vsebuje kataložne listke za gradivo, ki ga je NUK pridobil do leta 1947. Urejen je po pruskih pravilih. Naslednji katalog obsega gradivo, pridobljeno v letih 1948–1965. Urejen je po abecedi normativnih točk dostopa (značnic) v originalnih jezikih, ki jim sledijo prevodi po abecedi jezikov (Gspan-Prašelj in Kodrič-Dačić, 2001, str. 186). To pomeni, da so listki razvrščeni po abecedi avtorjev. Pod avtorjevim imenom so najprej dela v originalnem jeziku, sledijo jim prevedena dela po abecedi jezikov, npr. albanski, češki, slovenski itn. Znotraj jezika so zlasti pri književnikih najprej navedena zbrana dela, nato si po abecedi sledijo naslovi posameznih del. Zadnji katalog, ki vključuje gradivo, pridobljeno v letih 1966–1992, je urejen po absolutni abecedi normativnih točk dostopa (značnic) (ibid.).

¹⁶ V letih racionalizacije obdelave so v matični katalog NUK-a vlagali listke iz drugih jugoslovanskih nacionalnih knjižnic, čeprav so bili nekateri napisani v cirilici. V latinico so pripisali le normativno točko dostopa (značnico).

Pri analizi inventure se je za potrebe statistike štel tudi število naslovov, preverjenih v javnem katalogu. Vsako preverjanje je bilo izvedeno na podlagi vnaprej pripravljenega daljšega seznama. Skupno je bilo v javnem katalogu preverjenih 3273 naslovov. Nekaj primerov je bilo poiskanih le testno, da se je ugotovilo, če se stanje v javnem katalogu ujema z matičnim katalogom. Večjo vlogo je imel javni katalog pri razreševanju podvojenih signatur. Omogoča namreč iskanje publikacije po abecedi avtorjev ali naslovov ter poleg bibliografskega zapisa vsebuje tudi signaturo.

3.8 Evidence izposojenega gradiva

Izposojajo gradiva so v NUK-u do leta 1994 evidentirali z zadolžnicami v treh delih: z originalno zadolžnico in dvema kopijama. Originalno zadolžnico so hranili v skladišču, na mestu izposojenega gradiva. Kopiji so hranili v Službi za izposojajo in posredovanje knjižničnega gradiva v dveh kartotekah. Prva kartoteka je bila urejena po signaturah izposojenega gradiva, druga pa po abecedi uporabnikov, ki so si gradivo izposodili.

Po letu 1994 se je začela uporabljati avtomatizirana izposoja v sistemu COBISS. Gradivo, ki je bilo izposojeno pred letom 1994 in ni bilo vrnjeno, ni bilo v celoti vneseno v računalniški katalog. Zaradi tega je veliko gradiva ostalo zabeleženega samo v ročno vodenih kartotekah zadolžnic.

Pri inventuri je bilo ugotovljeno, da je bilo nekaj zadolžnic še vedno shranjenih v kartotekah in na policah, čeprav je bilo gradivo že na mestu. Nekatere knjige so bile izposojene že več desetletij. Zaradi tega so bile nekatere zadolžnice slabo berljive, saj so sledi črnila zbledele. Zapleti so bili tudi z nečitljivimi rokopisi, nepopolnimi ali neustreznimi podatki.

Gradivo so si lahko izposojali tudi obdelovalci gradiva, ki so gradivo naročali zaradi presigniranja, preusmerjanja v posebne zbirke, makulatur, kompletiranja zvezkov, vezave ali preverjanja podatkov. Izposojeno gradivo se v prvih dveh primerih (presigniranje ali preusmerjanje) ni nikoli vrnilo na isto mesto, zadolžnice pa so ostale. Makulturne izvode so lahko vrnili dobaviteljem in jih nikoli niso dobili nazaj. Dvojnice so odpisali ali vrnili dobavitelju, kompletirani zvezki pa so lahko obtičali v procesu obdelave. Za razreševanje takih primerov je potrebno poznavanje evidenc, procesa obdelave in dela zaposlenih v NUK-u.

V vseh naštetih primerih velja, da je izgubljene in založene publikacije treba čim prej zabeležiti v evidencah. Uporabniku mora biti vidno dejansko stanje knjižnične zbirke. Za izgubljeno ali založeno gradivo knjižnica priskrbi ustrezno nadomestilo ali pa takšno gradivo odpiše.

Pri analizi inventure v letih 2010–2014 je bilo od 157.427 pregledanih inventarnih enot gradiva izposojenih 210 enot, izgubljenih 270 enot (0,2 %), založenih 1316 enot (0,8 %), nerazrešenih pa je ostalo 88 (0,1 %) inventarnih enot gradiva.

4 Časovni pregled zapisov v lokalni bazi COBISS

Bibliografski zapisi, ki so nastajali med razvojem sistema COBISS, v vseh primerih ne ustrezajo več današnjim katalogizacijskim pravilom. Lokalna baza NUK-a vključuje tudi stare zapise in zapise, ki so nastali z retrospektivno konverzijo. Pomanjkljivi ali neustrežni bibliografski zapisi onemogočajo identifikacijo publikacije, kar vpliva na izvajanje analize inventure.¹⁷ Zato tudi ni bilo mogoče urejati vseh podatkov o zalogi že med samo inventuro, temveč je treba počakati, da se zapis popravi in uredi.

4.1 Stari zapisi (OLD)

Računalniški katalog v sistemu COBISS temelji na formatu UNIMARC (COMARC/B, jun. 2013). Prvi retrospektivni zapisi v NUK-u so bili vneseni z retrospektivno katalogizacijo leta 1987. Vsebovali so podatke o normativni točki dostopa (značnici), naslovu, izdaji, kraju in letu izida, knjižni zbirki, signaturi ter inventarni številki (gl. Sliko 3). Podpolje o letu izida (100c) ni bilo izpolnjeno, zato po njem ni mogoče iskati. Knjižnim zbirkam pogosto manjkajo podatki o številčenju. Fizični opis za publikacije v več zvezkih je bil velikokrat napisan v splošnih opombah. Zapisi imajo na lokalnem nivoju polje 995, ki je bilo samo začasno in dokaj hitro ukinjeno (do leta 1990). Polje 995 vsebuje podatke o inventarni številki (podpolje 995c), tekoči številki (podpolje 995g), številčenju in UDK (podpolje 995r).

¹⁷ Skoraj polovica preseljenega gradiva, ki je bilo predmet inventure v letih 2010–2014, je bila obdelana pred uvedbo standarda ISBD (1974). To pomeni, da bibliografski opis ni razdeljen na območja, kar pa je osnova za kvalitetno konverzijo v računalniški zapis.

ID=4993536 LN=0000007360 M V1 19.04.1988 NUK::OLD Copied: 0 COBISS3: 11.07.2010 NUK::SYSTEM KAT2	
001	an - nov zapis ba - tekstovno gradivo, tiskano cm - monografska publikacija d e01003674 7ba - latinica
100	hslv - slovenski lba - latinica
1010	ascr - * hrvaški == glej HRV ascc - * srbski == glej SRP
2000	aDizalice topline u uredjajima za grijanje i klimatizaciju
210	aBeograd d1979
2250	aVademekum v1
7000	aBILIĆ bFrano
995	c580010005 d0 g304200 h1 j1 q1 r62

Slika 3: Primer starega zapisa (OLD) s skrajšanim bibliografskim opisom (vir: COBIB.SI, lokalna baza NUK-a)

Pri analizi inventure se je računalniški zapis primerjal s kataložnim listkom iz matičnega kataloga in preverjenim seznamom signatur¹⁸ iz skladišča. Skrajšani bibliografski zapis v računalniškem katalogu je v pomoč pri identifikaciji gradiva, razen pri fizičnem opisu in zalogi (signatura, inventarna številka). Pri inventuri se je ustreznemu zapisu dodal podatek o zalogi (polje 996), če je bila publikacija v več zvezkih.

4.2 Retrospektivni zapisi (RETROGK)

Retrospektivna konverzija je prenos podatkov iz obstoječih katalogov v računalniško obliko. Praviloma zajema starejše gradivo, uporabnikom pa omogoča enoten dostop do vseh gradiv (Žumer, 1998, str. 216). Retrospektivni zapisi (RETROGK) so boljši, saj vsebujejo več podatkov kot stari zapisi (OLD) (gl. Slika 4).

¹⁸ Na seznamu je bil računalniški izpis uporabljenih in neuporabljenih signatur. V skladišču so izvajalci inventure seznam primerjali s stanjem gradiva na policah in ga po napisanih navodilih ustrezno označili.

ID=136256768 LN=0000695232 M V1 27.03.2004 NUK::RETROGK Copied: 0 COBISS3: 26.08.2013 NUK::TAMARAL KAT2	
001	an - nov zapis ba - tekstovno gradivo, tiskano cm - monografska publikacija d0 - ni hierarhičnega odnosa g1 - podnivo 1 (podatki prevzeti s kataložnega listka) e0000096415 7ba - latinica
100	bd - publikacija, zaključena ob izidu ali v enem koledarskem letu c1979 g0 - nemodificiran zapis hslv - slovenski lba - latinica
101	ascr - * hrvaški == glej HRV ascc - * srbski == glej SRP
105	aa - ilustracije
2000	aDizalice topline u uredjajima za grijanje i klimatizaciju fFrano Bilić
210	aBeograd cSavez mašinskih i elektrotehničkih inženjera i tehničara Srbije d1979
215	a266 str. cilustr. d21 cm
6100	ahladilna tehnika
675	c621.5/.6 - Pnevmatški stroji. Hladilna tehnika. Kompresorji. Postopki s plini. Skladiščenje in distribucija
7001	aBilić bFrano 4070 - avtor
992	b19990901, ID=29726

Slika 4: Primer retrospektivnega zapisa (RETROGK) (vir: COBIB.SI, lokalna baza NUK-a)

Prva retrospektivna konverzija v NUK-u je bila narejena leta 1997 za gradivo, ki so ga v NUK-u prejeli do leta 1947. Ti zapisi nimajo inventarnih števil. Druga konverzija¹⁹ je bila narejena leta 2004 samo v lokalni bazi in obsega gradivo, ki je prišlo v NUK med letoma 1947 in 1988.²⁰ Pripravljena je bila s pomočjo listkov iz sistematskega kataloga. Težave pri konverziji so bile povezane z različnimi kataložnimi zapisi, ki so se razlikovali glede na pravila, ki so bila takrat v veljavi²¹ (gl. Sliko 5). Šele leta 1974 je bil izdan prvi standard ISBD, ki je osnova za računalniški zapis.

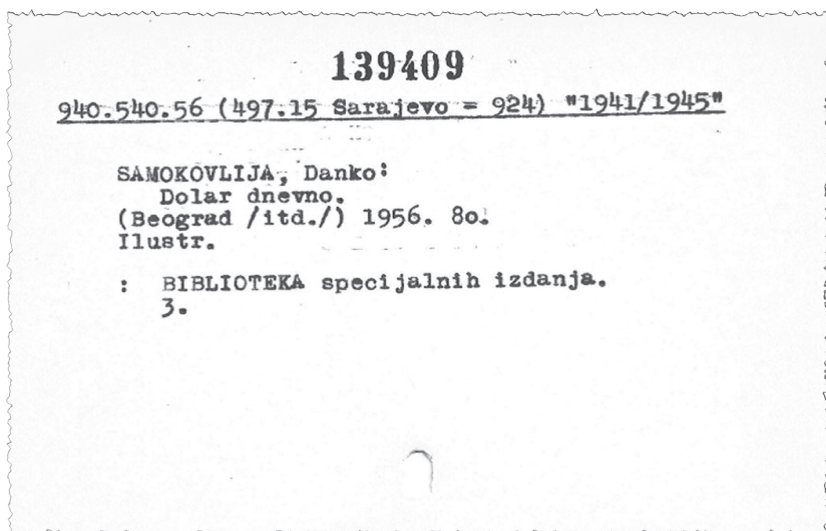
¹⁹ Gradivo posebnih zbirk ni bilo vključeno v nobeno konverzijo. Za staro gradivo so v posebnih zbirkah že vnesli nekaj retrospektivnih zapisov, vendar veliko gradiva v računalniškem katalogu še manjka.

²⁰ Z retrospektivno konverzijo gradiva, ki je bilo pridobljeno do leta 1947, so nastali retrospektivni zapisi z oznako RETROR. Z retrospektivno konverzijo gradiva, ki je bilo pridobljeno od leta 1947 do leta 1988, so nastali retrospektivni zapisi z oznako RETROGK. Večina gradiva, ki je bilo predmet inventure v letih 2010–2014, je bila pridobljena od 1966. do 1984. Zato so imeli izvajalci inventure opravka samo z zapisi RETROGK.

²¹ Leta 1947 je izšel Abecedni imenski katalog, po dvajsetih letih (1967) ga je za novo izdajo priredil Pavle Kalan. Leta 1970 je izšel Pravilnik i priručnik za izradbu abecednih kataloga Eve Verone, nova spremenjena izdaja leta 1983 za normativne točke dostopa (značnice) in leta 1986 za bibliografski zapis. Prekat in Značka sta izšla leta 2001, ko je sistem COBISS deloval že petnajst let.

Pri retrospektivni konverziji nastajajo tudi podvojeni in manjkajoči zapisi. Nekaj dvojnic zapisov je bilo pri analizi inventure brisanih (2654 zapisov), nekaj pa jih je še ostalo. Po izračunih naj bi manjkali zapisi še za vsaj tretjino gradiva.²² Vzrokov je več: kataložni listki niso bili natisnjeni, niso bili vloženi ali pa so bili napačno vloženi.

Slika 5: Primer kataložnega listka iz sistematskega kataloga (vir: NUK, sistematski katalog II)

Retrospektivna konverzija je bila koristna, saj je v kratkem času omogočila uporabnikom dostop do velike količine gradiva prek računalniškega kataloga. Pri inventuri pa se je pokazalo, da tovrstni zapisi niso zelo kakovostni. Po grobi oceni je na vsakih deset tekočih števil en zapis z napako v naslovu ali normativni točki dostopa (značnici).

Najpogostejše napake so:

- vrinjeni presledki sredi besed;
- manjkajoči presledki med besedami;
- vrinjeni ali manjkajoči vezaji oziroma pomišljaji;
- zamenjava podobnih črk, npr. R in K, in podobnih števil, npr. 3 in 8;
- napačna raba ločil, zlasti opuščajev;
- napačna raba diakritičnih znakov in naglasnih znamenj;
- izpuščeni deli normativnih točk dostopa (značnic), ki so na kataložnem listku napisane v več vrsticah;

²² Podatek temelji na številu signatur, ki niso vnesene v računalniški katalog, in potrebi po preverjanju v javnem katalogu NUK-a.

- izpuščena območja bibliografskega opisa (zlasti zbirke, pogosto založništva, včasih tudi izdaje);
- vnos v napačna polja zapisa, npr. izdaja se pojavi kot del stvarnega naslova;
- manjkajoča druga stopnja stopenjskega opisa;
- nepopoln, manjkajoč ali napačen vsebinski opis;
- vnos lokacijskih podatkov v napačna polja zapisa.

Pri analizi inventure so se taki zapisi primerjali z listki iz matičnega kataloga. Za zapise, ki se niso našli po avtorjih in/ali naslovih, so se napisale zadolžnice za izposojno gradivo, da se bo izvedla retrospektivna katalogizacija (21.858 inventarnih enot gradiva). Napak sistemsko ni bilo mogoče odpraviti, zaradi pomanjkanja kadrov in časa pa se katalogizacija še ni izvedla.

4.3 Zbirni zapisi za kontinuuande

Publikacije v več zvezkih so v matičnem katalogu potrebovale še zbirni listek za kontinuuando, saj je katalog urejen po signaturah. Vsi zvezki ene kontinuuande stojijo skupaj, na isti tekoči številki. V ta namen se je od leta 1999 pripravljala zapis v sistemu COBISS na način zbirnih zapisov (podpolje 001c, gl. Slika 6). Pozneje so zbirni zapisi dobili drug pomen, zato je bilo treba zbirne zapise za kontinuuande brisati iz baze. To se v primeru NUK-a še ni zgodilo. Dodatne težave povzroča dejstvo, da v računalniškem katalogu ni celotne zaloge. Konkretna težava zapisov za kontinuuande se nanašajo na retrospektivno konverzijo. Pri publikacijah v več zvezkih je v retrospektivnem zapisu (RETROGK) navedena samo ena signatura za vse zvezke. Število zvezkov je včasih navedeno v opombah ali v fizičnem opisu, občasno pa podatka sploh ni.

ID=19787264 LN=0000070068 Z V1 30.08.1990 NUK::JANJA Copied: 0 COBISS3: 11.07.2010 NUK::SYSTEM KAT2	
001	an - nov zapis ba - tekstovno gradivo, tiskano cc - zbirni zapis d0 - ni hierarhičnega odnosa 7ba - latinica
100	ba c197? hslv - slovenski lba - latinica
1010	aita - italijanski
102	aita - Italija
2000	aRICERCHE fCittà nuova
210	aRoma cCittà nuova d[197?]-
215	a zv. d21 cm
992	bre1dk9003
996 1	dIDSn319716 6214825

Slika 6: Primer vnosa nezaključene zbirke (vir: COBIB.SI, lokalna baza NUK-a)

Za analizo inventure je podatek o številu zvezkov bistven. V ta namen je bilo treba stanje v skladišču uskladiti z matičnim katalogom in računalniškim zapisom. Za nepopolne zapise je bilo treba napisati zadolžnico za retrospektivno katalogizacijo, preostalem, popolnejšim, pa dodati podatke o zalogi. Morebitnim manjkajočim zvezkom se je dodelil tudi ustrezen status.

4.4 Publikacije v več zvezkih in hierarhični odnos (stopenjski opis)

Še vedno se v bazi NUK-a najdejo stari stopenjski opisi v obliki hierarhičnega odnosa (»oče«, »sin«, »vnuk«). Monografije v več zvezkih, pri katerih posamezni zvezek nima svojega naslova, ali kontinuuande z nepomembnimi naslovi so se med letoma 1991 in 1994 obdelovale na dveh nivojih (COMARC/B, okt. 1991). Stopenjski opis je vseboval poseben zapis za glavni opis (»očeta«) in samostojne zapise (»sinove«) za vsak zvezek posebej. »Oče« je vseboval podatke, ki so skupni vsem zvezkom. »Sinovi« so vsebovali podatke, ki so specifični samo za konkretni zvezek (Poličnik-Čermelj, 1994, str. 25). Tak način zapisovanja je bil leta 1994 ukinjen (COMARC/B, nov. 1994), vendar je v lokalni bazi NUK-a še veliko takih zapisov.²³ Ti se morajo popraviti skladno z novimi pravili. Npr. od treh zapisov (en »oče« in dva »sinova«, gl. Sliki 7, »oče«, in 8, prvi »sin«) bo ostal le eden.

²³ V lokalni bazi NUK-a je več kot 2000 zapisov pod najvišjim nivojem (»sinov«), ki jih je treba popraviti. Zapise znajo urediti le katalogizatorji z dvajsetletno prakso v sistemu COBISS, saj ni več niti izobraževanja niti priročnikov za reševanje takih zapisov.

ID=19780864 LN=0000070035 M V3 30.08.1990 NUK::JANJA Updated: 25.10.1997 NUK::TATJANA Copied: 0 COBISS3: 09.09.2013 NUK::TEREZA KAT2	
001	an - nov zapis ba - tekstovno gradivo, tiskano cm - monografska publikacija d1 - zapis na najvišjem nivoju 7ba - latinica
100	c1982 d1982 hslv - slovenski lba - latinica
1010	ager - nemški
102	addr - * Nemška demokratična republika == glej DEU
105	ay - publikacija ni ilustrirana
2000	aVERZEICHNIS der in der Universitätsbibliothek der Humboldt-Universität zu Berlin laufend bezogenen ausländischen Zeit schriften eNaturwissenschaft und Technik eStand 31.8.1981 f[Bearb. v Ursula Bock gunter Mitarbeit von Karin Voigt und Sabine Henze]
210	aBerlin cHumboldt-Universität zu Berlin d1982
215	a2 zv. d21 cm
2252	aSchriftenreihe der Universitätsbibliothek Berlin x0522-9898 v41
6100	anaravoslovje atehnika aperiodika aseznami
627	aBerlin - Universitätsbibliothek - prirodne in uporabne vede - tuja periodika - seznam
627	aPrirodne vede in uporabne vede - Berlin - Universitätsbibliothek - tuja periodika - seznam
675	a017.1(430.2-2.15):05+07:5/6 s0 - Splošno vdo 4. izd. c017/019 - Knjižnični katalogi
7021	aBock bUrsula 4340 - urednik
7021	aVoigt bKarin 4080 - avtor dodatnega besedila
7021	aHenze bSabine 4080 - avtor dodatnega besedila
992	bret1fz9003,skred953ts,KON200303

Slika 7: Primer glavnega opisa pri publikaciji v več zvezkih – »oče« (vir: COBIB.SI, lokalna baza NUK-a)

Glavni opis prepoznamo po podpolju 001d (»1 – zapis na najvišjem nivoju«, gl. Sliko 7). Podrejeni zapisi imajo v podpolju 001d vpisan podatek »2 – zapis pod najvišjim nivojem« (gl. Sliko 8). V podrejenem zapisu je v podpolju 200v navedeno štetje posameznega zvezka, podpolje 200a pa vsebuje naslov zvezka. Na drugi stopnji obstajajo tudi lokacijski podatki za posamezni zvezek. Sem spadajo inventarna številka, datum, signatura in nabavni podatki. Za mlajše bibliotekarje in izvajalce inventure so taki zapisi nerazumljivi, zato jih je treba ustrezno popraviti.

ID=19781632 LN=0000070038 002 V1 30.08.1990 NUK::JANJA Updated: 30.08.1990 NUK::JANJA Copied: 0 COBISS3: 28.08.2013 NUK::POLONAG KAT2	
001	an - nov zapis ba - tekstovno gradivo, tiskano cm - monografska publikacija d2 - zapis pod najvišjim nivojem 7ba - latinica
100	c1982 d1982 hslv - slovenski lba - latinica
1010	ager - nemški
102	addr - * Nemška demokratična republika == glej DEU
105	ay - publikacija ni ilustrirana
2000	vT. 1 aA-K
210	d1982
215	aVII, 76 str.
461 1	119780864
992	bKON200303
99601	dLDSn256440s41x1y1 f298300261 vb - zamena 6214783

Slika 8: Podrejeni zapis za 1. zvezek – »sin« (vir: COBIB.SI, lokalna baza NUK-a)

V posameznih primerih se je lahko zgodilo, da se je za publikacije v več zvezkih (te imajo več kataložnih listkov) kakšen listek založil. Npr. zapis na Sliki 9 ima v fizičnem opisu navedene vse zvezke zbranega dela (šest zvezkov). V območju opomb²⁴ so napisani podatki samo za prve tri zvezke. V skladišču stoji vseh šest zvezkov. Zato je treba vnesti lokacijske podatke za vsak zvezek posebej, popraviti bibliografski zapis in popraviti podatek na kataložnem listku oziroma listek natisniti.

²⁴ Podatki o vsebini se pravilno pišejo v polje 327, pri retrospektivni konverziji so bili vneseni med splošne opombe v polje 300.

ID=151308288 LN=0000754027 M V1 27.03.2004 NUK::RETROGK Updated: 17.07.2008
NUK::TJURJOVEC_LA Copied: 0 KAT2

001 an - nov zapis ba - tekstovno gradivo, tiskano cm - monografska publikacija d0
- ni hierarhičnega odnosa g1 - podnivo 1 (podatki prevzeti s kataložnega listka)
e0000162006 7ba - latinica

100 bd - publikacija, zaključena ob izidu ali v enem koledarskem letu c1974 g1 -
modificiran zapis hslv - slovenski lca - cirilica - ni specficirana

101| ascc - * srbski == glej SRP

105 ay - publikacija ni ilustrirana

2000 aSabrana dela Borisava Stankovića

205 aNovo, dop. izd.

210 aBeograd cProsveta d1974 eLjubljana gDelo

215 a6 zv. d20 cm

300 aTranslit. iz cir. Knj.1 : Stari dani ; Božji ljudi. Knj.2 : Iz moga kraja. Knj.3 : Nečista krv.

675 c821.163.4 - * Srbska in hrvaška književnost == glej 821.163.41 ali 821.163.42

7001 316032611 aStanković bBorisav 4070 - avtor

9001 316032611 aStanković bBora

9001 316032611 9alb - albanski aStanković bBorisav

9001 316032611 aStanković bBorislav

9001 316032611 9scr - * hrvaški == glej HRV aStanković bBorisav

9001 316032611 9mac - makedonski aStanković bBorisav

992 b19990901, ID=95043

9961 dIDSn256595 6756467

Slika 9: Primer zapisa za zbrana dela v več zvezkih (vir: COBIB.SI, lokalna baza NUK-a)

4.5 Zaloga pri retrospektivni konverziji

Do leta 1994 so imele signature tudi elemente razširitve številčenja v štirih nivojih (COMARC/H..., 1994):

1. nivo – številka knjige v okviru zbirke (x),
2. nivo – zaporedna številka zvezka, če je delo v več zvezkih (y),
3. nivo – zaporedna številka izdaje (z),
4. nivo – zaporedna številka ponovljene izdaje (w).

Primer signature z več nivoji številčenja:

208796/1984/47(l 21) = n208796\s1984/47(l 21)\x1984\y47\z l28 (Poličnik-Čermelj, 1994, str. 36).

Nivoje so ukinili, pri signaturah v lokalni bazi NUK-a pa so ostali podatki 2. nivoja (y). Ti so vidni, vendar za njihov vnos ne obstaja ustrezno podpolje. Prav tako jih ni mogoče izbrisati, ker jih ni več v maski (razen če se izbriše in ponovno vnese celo polje 996). Napaka je moteča zlasti v primeru, če je bil že na začetku vnesen napačen podatek.

V okviru knjižne zbirke je bilo lahko na isto signaturo postavljenih več različnih izdaj skupaj. Isti naslovi različnih izdaj so se pri signaturi označevali na različne načine: včasih z izdajo, včasih z letom izida. Posebne zaplete povzročajo podzbirke oziroma serije, ki so bile označene z rimskimi številkami. Pri signaturi so označene nedosledno, včasih z rimskimi, včasih z arabskimi številkami. Neenotni so tudi znaki, ki jih ločijo: od poševnice in oklepajev do vejic, s presledki ali brez njih. Vsi ti dejavniki otežujejo izvedbo inventure.

Pri analizi inventure v letih 2010–2014 je bilo v računalniškem katalogu vnesenih skupaj 18.405 popravkov lokacijskih podatkov.

5 Zaključek

Za uspešno opravljeno analizo inventure gradiva, ki ga je NUK prejel pred uvedbo sistema COBISS, je pomembno in nujno dobro poznavanje starih pravil obdelave in ročno vodenih knjižničnih evidenc, na kar kažejo tudi različni dejavniki: v lokalni bazi NUK-a so ostali nespremenjeni prvi zapisi in napake, ki jih je prinesla retrospektivna konverzija; računalniški katalog ne popisuje vsega gradiva; pomanjkljivi so podatki o zalogi ipd.

Inventura posega v vsa področja delovanja knjižnice. Ključno je predvsem poznavanje postopkov inventarizacije, katalogizacije, izposoje in s tem povezanih knjižničnih evidenc. Vsi ti postopki so se z razvojem stroke in napredkom tehnologije spreminjali. Dotikajo se jih spremembe, ki so se uvajale in opuščale skozi desetletja. Brez znanja o sodobnih in preteklih postopkih inventarizacije ter o načinih dopolnjevanja ter urejanja knjižničnih evidenc si inventure ni mogoče predstavljati.

Razpršenost podatkov povzroča veliko težav pri izvedbi analize inventure. Vsaka ročno vodena evidenca je specifična in v njej je mogoče iskati zgolj po enem od podatkov: v matičnem katalogu po tekoči številki, v inventarni knjigi po inventarni številki, v raznih internih katalogih pa po avtorju ali naslovu. Poleg tega jih je treba med seboj smiselno kombinirati. Za veliko večino gradiva, ki ga je zajela inventura, je nujno tudi poznavanje bibliografskih zapisov, ki so v lokalni bazi nastali s »skrajšano« katalogizacijo (stari zapisi (OLD)) in retrospektivno konverzijo. Ti zapisi so težavni predvsem s stališča

identifikacije publikacije in nepopolnih podatkov o zalogi. Podroben opis analize inventure in z njo povezanih težav bo predstavljen v naslednjem članku.

Osnova za urejanje knjižničnih evidenc je preverjanje knjižničnega gradiva in usklajevanje matičnega in računalniškega kataloga s preverjenim seznamom postavljenega gradiva v skladišču. Sočasno z urejanjem evidenc se je razkrila tudi potreba po retrospektivni katalogizaciji vsega gradiva, ki mu manjka zapis v računalniškem katalogu. Uporabniki gradivo najpogosteje iščejo s pomočjo računalniškega kataloga, zato je pomembno, da ta prikazuje dejansko stanje knjižnične zaloge. Uporabnik kot pomemben člen knjižnice mora vedeti, katero gradivo mu je na razpolago.

Da bi bila inventura kar se da kakovostno izvedena, bo v prihodnje treba misliti na ustrezno opremo gradiva in usposobljene izvajalce. Avtomatska izvedba inventure bi prinesla hitrejšo in učinkovitejšo pregledovanje gradiva, a zahteva primerno opremo. Druga možnost je, da se določi stalno ekipo, ki bo poskrbela za kakovostno ročno izvedbo inventure.

Literatura in viri

- Abecedni imenski katalog*. (1947). Ljubljana: Državna založba Slovenije.
- Abecedni imenski katalog*. (1967). Ljubljana: Društvo bibliotekarjev Slovenije in Narodna in univerzitetna knjižnica.
- Banič, T. [et al.] (1987). *Osnove knjižničarstva*. Ljubljana: Posebna izobraževalna skupnost za kulturo.
- COBIB.SI, lokalna baza NUK-a*. (2014). Pridobljeno od julija do avgusta 2014.
- COMARC/B format: za bibliografske podatke: priročnik za uporabnike*. (1991–2008). Maribor: IZUM.
- COMARC/H format: za podatke o stanju zaloge: priročnik za uporabnike*. (1993–2008). Maribor: IZUM.
- Češnovar, N. [et al.] (2001). *Priročnik za izločanje in odpis knjižničnega gradiva*. Ljubljana: Narodna in univerzitetna knjižnica.
- Dhiman, A. K. (2000). Stock verification: some problems of electronic publications. *DESIDOC Bulletin of Information Technology*, 20 (6), 3–5.
- Ewert, G. in Umstätter, W. (1997). *Lehrbuch der Bibliotheksverwaltung*. Stuttgart: Hiersemann.
- Gspan-Prašelj, N. in Kodrič-Dačić, E. (2001). Ljubljana 1: Narodna in univerzitetna knjižnica. V Fabian B. (ur.), *Handbuch deutscher historischer Buchbestände in Europa. Bd. 9, Kroatien, Slowenien, Italien* (str. 173–189). Hildesheim: Olms-Weidmann.
- Kanič, I. (ur.). (2002). *Angleško-slovenski slovar bibliotekarske terminologije*. Ljubljana: Narodna in univerzitetna knjižnica.
- Kanič, I. [et al.] (2009). Bibliotekarski terminološki slovar. *Knjižnica*, 53 (3–4), 3–371.

- Kodrič-Dačić, E. (2000). Federalni zbirni center in njegov prispevek k dopolnitvi fondov Narodne in univerzitetne knjižnice. *Knjižnica*, 44 (4), 51–63.
- Kodrič-Dačić, E. (2012). *Knjižnice in kulturna dediščina: problematika strokovnih definicij in aktualnih normativnih rešitev*. Ljubljana: Narodna in univerzitetna knjižnica, Center za razvoj knjižnic. Pridobljeno 17. novembra 2014 s spletne strani:
http://cezar.nuk.uni-lj.si/common/files/studije/knjiznice_in_kulturna%20dediscina.pdf
- Kodrič-Dačić, E. (2001). *Oblikovanje izhodišč za izgradnjo fondov v javnih (znanstvenih) knjižnicah na Slovenskem*. Doktorska disertacija. Ljubljana: Univerza v Ljubljani, Filozofska fakulteta, Oddelek za bibliotekarstvo.
- Kodrič-Dačić, E. (2007). Uvod v izgradnjo knjižničnih zbirk. *Knjižnica*, 51 (1), 89–112.
- Korže-Strajnar, A. (1983). Postopek o kontinuiranem inventurnem popisu, kontroli in načrtovanem odpisu knjižničnega gradiva v knjižnicah (delovni osnutek). *Obvestila Republiške matične službe*, 14 (1), str. 27–31. Pridobljeno 6. oktobra 2014 s spletne strani:
<http://www.dlib.si/?URN=URN:NBN:SI:DOC-XEWYH9IF>
- Kovačič, A. (2008). Inventura knjižničnega gradiva v programu WinKnj. *Šolska knjižnica*, 18 (1/2), 82–93.
- Navodila za vnos lokacijskih podatkov pri inventarizaciji monografskih publikacij. V *Navodila za povezovanje polja 001\$b in vnos lokacijskih podatkov* (str. 9–16). Ljubljana: Narodna in univerzitetna knjižnica. (Interna publikacija)
- Nemec-Pečjak, M. (1996). Inventura knjižničnega gradiva: 2. Računalniško zasnovani popis. *Knjižnica*, 40 (2), 97–105.
- NUK, *matični katalog*. (1945–2013).
- NUK, *sistematski katalog II*. (1948–1993).
- Poličnik-Čermelj, T. (1992). *Inventarizacija knjižničnih gradiv v NUK*. Ljubljana: Narodna in univerzitetna knjižnica.
- Poličnik-Čermelj, T. (2010). *Oprema knjižničnega gradiva: na primerih kulturne dediščine NUK*. Ljubljana: Narodna in univerzitetna knjižnica.
- Poličnik-Čermelj, T. (1994). *Pridobivanje gradiva in inventarizacija*. Ljubljana: Narodna in univerzitetna knjižnica.
- Pravilnik o inventarisanju, obradi, reviziji i otpisu bibliotečko-informacione građe i izvora, kao i vođenju evidencije o bibliotečko-informacionoj građi i izvorima. (2013). *Službeni glasnik Republike Srbije*, br. 47/13. Pridobljeno 7. oktobra 2014 s spletne strani: https://www.nb.rs/view_file.php?file_id=3937
- Pravilnik o reviziji i otpisu knjižnične građe. (2002). *Narodne novine*, br. 21. Pridobljeno 7. oktobra 2014 s spletne strani: <http://narodne-novine.nn.hr/clanci/sluzbeni/308262.html>
- Prekat: *priročnik za enostavno uporabo katalogizacijskih pravil*. (2001). Ljubljana: Narodna in univerzitetna knjižnica.
- Reitz, J. M. (cop. 2014). *ODLIS: Online Dictionary for Library and Information Science*. Pridobljeno 13. avgusta 2014 s spletne strani: <http://www.abc-clio.com/ODLIS/searchODLIS.aspx>

- Škrli, G. (2012). Inventura v šolski knjižnici osnovne šole Prule v sistemu COBISS3. *Šolska knjižnica*, 22 (3/4), 232–236.
- Tadić, K. (1994). *Rad u knjižnici*. Opatija: Benja.
- Verona, E. (1970). *Pravilnik i priručnik za izradbu abecednih kataloga*. Zagreb: Hrvatsko bibliotekarsko društvo.
- Verona, E. (1983–1986). *Pravilnik i priručnik za izradbu abecednih kataloga*. Zagreb: Hrvatsko bibliotekarsko društvo.
- Zakon o računovodstvu. (1999). *Uradni list RS*, št. 23.
- Značka: priručnik za določanje značnic pri katalogizaciji*. (2001). Ljubljana: Narodna in univerzitetna knjižnica.
- Žaucer, M. (1996). Inventura knjižničnega gradiva: 1. Razlogi za inventuro v Centralni tehniški knjižnici Univerze v Ljubljani. *Knjižnica*, 40 (2), 89–95.
- Žumer, M. (1998). Retrospektivna konverzija starih katalogov Narodne in univerzitetne knjižnice. V J. Urbanija (ur.), *Zbornik razprav: 10 let Oddelka za bibliotekarstvo: 1987–1997* (str. 215–229). Ljubljana: Filozofska fakulteta, Oddelek za bibliotekarstvo.

Tereza Poličnik-Čermelj

Narodna in univerzitetna knjižnica, Turjaška 1, 1000 Ljubljana
e-pošta: tereza.policnik-cermelj@nuk.uni-lj.si

Polona Gorkič

Narodna in univerzitetna knjižnica, Turjaška 1, 1000 Ljubljana
e-pošta: polona.gorkic@gmail.com

Tamara Lekić

Narodna in univerzitetna knjižnica, Turjaška 1, 1000 Ljubljana
e-pošta: tamara.lekic@gmail.com